

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА «ШКОЛИ-РОДИНИ» ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ГРОМАДЯНИНА-ПАТРІОТА

УДК 37.017.4

Педагогіка
школи

У статті розкрито значення експериментальної роботи закладу з громадянського та патріотичного виховання як одного з головних факторів формування та розвитку особистості учня сучасної школи, визначено особливості роботи «Школи-родини» з пошуку новітніх шляхів успішної соціалізації школярів. Автор статті ділиться досвідом роботи з впровадження в освітній процес педагогічної спадщини В.О. Сухомлинського.

Ключові слова: «Школа-родина», громадянин, патріот, соціалізація, педагогічна спадщина, особистість, моральні якості.

Постановка проблеми.

Радикальні зміни в житті нашого суспільства підтверджують актуальність завдання подальшого вдосконалення системи патріотичного та громадянського виховання учнів сучасної школи, необхідність пошуку шляхів оптимального розв'язання проблеми формування особистості. У наш час важко переоцінити роль освітньо-виховного середовища «Школи-родини» як умови всебічного розвитку особистості, здатної до самостійного і відповідального вибору.

Мета статті – показати, що першочерговим завданням педагогів та батьків «Школи-родини» є створення такого середовища, яке сприяло б формуванню та розвитку особистості громадянина-патріо-

та, ознайомити з напрямками реалізації ідей Василя Сухомлинського в освітньому просторі, а також з досвідом використання в навчальному процесі школи можливостей дитячого парку імені видатного педагога, створеного дбайливими руками вчителів, батьків та учнів.

Вклад основного матеріалу. За ініціативою педагогів, батьків та громадськості у Херсонській загальноосвітній школі І-ІІІ ступенів № 39 «Школа-родина» Херсонської міської ради багато років ведеться експериментальна робота з громадянського та патріотичного виховання учнів: з 2001 р. розпочалося впровадження експериментальної роботи «Апробація концепції та програми

Ольга МАРЕНЧУК

Директор
Херсонської ЗОШ
І-ІІІ ступенів № 39
«Школа-родина»
Херсонської
міської ради,
Заслужений працівник
освіти України,
відмінник освіти
України,
кавалер орденів княгині
Ольги II і III ступенів,
депутат Херсонської
міської ради

Директор школи, ліцею, гімназії № 4 2018

школи нової генерації – української національної школи – родини» як послідовне продовження з 2006 р. – «Громадянське виховання в умовах тісної співпраці сім'ї та школи», з 2010 р. – дослідно-експериментальна робота з теми: «Впровадження діяльнісного підходу в систему громадянського виховання в національній школі». Результати цієї роботи та творчі здобутки колектива сприяли тому, що в серпні 2015 р. заклад набув офіційного статусу «Херсонська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 39 «Школа-родина» Херсонської міської ради» та продовжує педагогічний експеримент з нової теми «Школа-родина як осередок становлення особистості громадянина-патріота».

Як відомо, формування громадянських рис особистості дитини значною мірою залежить від спрямованості освітнього закладу і атмосфери в ньому. Усвідомивши, що школа у селищі Текстильному міста Херсона – єдиний освітній, соціальний та культурний центр, наш педагогічний колектив почав зміцнювати відносини з родинами учнів та мешканцями селища. Це дало можливість спільно з батьками формувати особистість дитини та забезпечити її участь в житті великої спільноти. Батьки школи є активними учасниками освітнього процесу, відвідують навчальні заняття та виховні заходи.

Основним у формуванні особистості дитини має бути правильна організація її життя, досвід позитивної, моральної, соціально-прийнятної поведінки, якої набуває дитина під керівництвом дорослого, вихователя [1]. Ми постійно дбаємо про збагачення цього досвіду шляхом зміцнення зв'язків з науковими та громадськими організаціями, вищими та позашкільними навчальними закладами. Багато років триває співпраця закладу з КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти». Викладачі академії разом з педагогами школи проводять для учнів незвичайні квест-фестивалі «Знаємо,

вміємо, творимо», «Стежками моєї України». Багато років поспіль для здібних учнів закладу проводяться інтелектуальні марафони, майстер-класи, різноманітні творчі конкурси. Відповідно до меморандуму про співпрацю між Державним вищим навчальним закладом «Херсонський державний аграрний університет» і нашою школою старшокласники відвідують факультативні заняття та беруть участь у роботі «Школи економіки».

Головною складовою виховного середовища «Школи-родини» є волонтерство, яке перетворилося в невід'ємну частину шкільного життя. Відмінність між підходами до благочинності в «Школі-родині» від інших шкіл, які проводять окремі волонтерські акції, полягає в тому, що створюється чітко організована система проведення благодійних акцій та корисних справ, яка охоплює не лише учнів, а й учителів, батьків, інших членів громади.

Волонтерська діяльність наших учнів спрямована на розв'язання екологічних проблем у селищі, захист громадянських прав, організацію спортивних і культурних заходів для мешканців селища Текстильного, допомогу ветеранам, людям похилого віку, інвалідам, малозабезпеченим, соціально незахищеним. Для школи це добра можливість соціалізації дитини та її громадянського виховання.

Багато років триває благодійна діяльність школи в Олешківському будинку для дітей-інвалідів та Комишанському психоневрологічному диспансері. Благодійні концерти учнів і вчителів для пацієнтів, традиційні поїздки з подарунками на Різдвяні та Великодні свята, відвідування з акціями благочинності протягом усього навчального року зігрівають серця дітям – інвалідам та хворим, які потребують особливої уваги.

За пропозицією педколектива та батьківської громади було створено клуб «Ветеран» для вчителів-ветеранів педагогічної праці. Вони оточені увагою учнів, вчителів, батьків. Шановні корифеї

педагогічної праці – бажані гості на загальношкільних святах, їм надається необхідна допомога.

У Херсонській загальноосвітній школі I-III ступенів № 39 «Школа-родина» шанують та наслідують творчу спадщину Василя Олександровича Сухомлинського, використовують його мудрі поради у вихованні дітей. Уроки за методикою видатного педагога, педради, семінари за його спадщиною стали невід'ємною складовою освітнього процесу школи.

Як і радив видатний педагог, вчителі «Школи-родини» проводять у шкільному парку захоплюючі уроки мислення: «Біля квітучої клумби», «Бджілка на квітці», «Стоять дерева у вінчальному вбранні» та ін. Підбиваючи підсумки спостережень за змінами у природі, ознайомлюючи дітей з явищами цвітіння дерев, квітів, педагоги розвивають мовлення і мислення учнів, виховують любов до природи, складають разом із дітьми цікаві казки про природні явища, які їх оточують.

На таких уроках діти отримують багато нової цікавої інформації, роблять для себе справжні відкриття, а біля розкішних квітів знаходять милозвучні слова та яскраві вирази, які вдало використовують, складаючи описи та казки. Пізнавальна частина «уроку мислення серед природи» обов'язково чергується з грою. Їх мета – ознайомити дітей з навколишньою дійсністю, явищами природи, тваринним і рослинним світом. Тому навчання в «зелених класах» шкільного парку, складання книжок-картинок про природу, подорожі у природу, використання і розв'язання задач із живого задачника, створення казок, написання оповідань, використання пісень, книжок, проведення свят сприяють засвоєнню моральних цінностей дітьми.

НАСЛІДУЄМО Василя Сухомлинського

Не випадково нашу школу обрано для презентації доповіді роботи лауреатів Всеукраїнського фестивалю педагогічних ідей «Гуманізація освітнього простору у вимірі педагогіки В. О. Сухомлинського» з питань початкової освіти «Калейдоскоп педагогічних досягнень». Педагоги школи брали активну участь у XIX Міжнародній науково-практичній конференції та XXIII Всеукраїнських педагогічних читаннях «Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю: Щоб у серці жила Батьківщина» (м. Луцьк, 2016 р.). Незабутньою стала поїздка адміністрації та вчителів закладу до Павлівської школи та творча зустріч з її педколективом та учнями.

Зусиллями адміністрації, вчителів, батьків та учнів на території школи створено затишний дитячий парк відпочинку імені В.О. Сухомлинського – з лавами, клумбами та казковими галявинами для проведення уроків серед природи, екскурсій, виховних заходів та сімейного відпочинку.

Створення дитячого парку відпочинку в «Школі-родині» перетворилося на добродійну трудову акцію: діти разом з батьками та вчителями розробляли проекти клумб, оформлювали експозиції, насаджували квіти, прикрашали ділянки клумбами, іграшками, казковими героями. Дитяча творчість вдало поєднувалася з дорослими порадами та дієвою допомогою. Кожна експозиція була наповнена змістом із настанов Василя Сухомлинського про виховання майбутнього покоління.

«Живучи в суспільстві, – писав В. Сухомлинський, – ти на кожному кроці стикаєшся з іншими людьми, кожна твоя втіха, кожна радість чогось коштують іншим людям – напруження їх духовних і фізичних сил, турбот, неспокою, тривоги, роздумів» [2, с.185]. Шкільний парк імені В.О. Сухомлинського перетворився на справжній «зелений музей» під відкритим небом. У парку створено казкові галявини, тематичні клумби та «зелені класи» для проведення уроків, виховних заходів, квест-фестивалів під час роботи мовного літнього табору відпочинку.

Василь Сухомлинський зазначав, що природа – «найкращий вихователь дитячої душі» [4, с. 33]. Він вважав, що духовне збагачення людини необхідно поєднувати з постійним спілкуванням з природою. «Краса природи – це могутнє джерело енергії думки, це поштовх, що пробуджує і лівину, і сонну, і інертну душу. Перед лицем краси я бачу кожну дитину такою, якою вона є насправді, під впливом краси вона стає такою, якою повинна бути» [4, с. 34]. Він започаткував проведення уроків мислення серед природи, які він називав «мандрівкою до джерел мислення і мови». У головній книзі свого життя «Серце віддаю дітям» видатний педагог писав: «Ходімо, діти, до школи, – сказав я малюкам і попрямував до саду. Діти з подивом дивились на мене. – Так, діти, ми підемо до школи. Наша школа буде під блакитним небом, на зеленій травичці, під гіллястою грушею, на винограднику, на зеленому лузі» [4, с. 30].

Під час роботи мовного загону в пришкольному таборі відпочинку «Веселка» проведено дидактичну екскурсію «Поспішаймо творити добро» до шкільного дитячого парку імені В.О. Сухомлинського. Діти описували та замальовували об'єкти парку, проводили екскурсії до нього українською, англійською, німецькою та польською мовами.

Велика увага в школі приділяється роботі з екологічного виховання учнів. Так, навесні та восени учні, педпрацівники та батьки старанно прибирають територію школи, обрізають кущі та дерева, підбілюють дерева та бордюри. Руками вчителів, дітей, батьків та мешканців селища посаджено алею з піхт та соснові галявини на території школи та поза її межами. Все це є справжньою школою соціалізації та становлення особистості учнів. Не випадково на банері, що зустрічає усіх у центральному холі школи, розміщено такі слова видатного педагога: «Головною потребою кожного школяра мають стати праця, самостійна думка, відкриття істини» [3, с.211].

Пошукова діяльність, робота шкільного музею етнографії та побуту українського народу, благодійні акції, участь у роботі шкільного самоврядування, проведення навчальних і виховних заходів з розвитку творчих здібностей учнів – ефективні шляхи для формування комплексу особистісних якостей і рис характеру учня «Школи-родини».

ВИСНОВКИ. Реалізація педагогічних ідей Василя Олександровича Сухомлинського в діяльності нашого педагогічного колективу, в створенні дитячого парку відпочинку, «зелених куточків» «Школи-родини» сприяє вихованню в учнів працьовитості, завзятості, моральної чистоти, шанобливого ставлення до природи, любові до рідного краю, країни. Середовище «Школи-родини» ґрунтується на ідейному багатстві народу, його морально-етичних цінностях, виховній муд-

рості. «Школа-родина» справді є школою добра, людяності, радості та творчості, що дає змогу кожному вихованцеві реалізувати себе як самодостатню особистість.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сухомлинський В. О. Вибрані твори : у 5 т. / В. О. Сухомлинський. – Київ : Радянська школа, 1976. – Т. 5: Народження добра. – С. 217-223.
2. Сухомлинський В. О. Вибрані праці в 5 т. / В. О. Сухомлинський. – Київ : Радянська школа, 1976. – Т. 2: Як виховати справжню людину. – С. 184-201.
3. Сухомлинський В. О. Вибрані твори : в 5 т. / В. О. Сухомлинський. – Київ : Радянська школа, 1977. – Т. 5: На нашій совісті – люди-на. – С. 203-217.
4. Сухомлинський В. О. Вибрані твори : в 5 т. / В. О. Сухомлинський. – Київ : Радянська школа, 1977. – Т. 3: Школа під блакитним небом. – С. 30-42.

Ольга Маренчук

Экспериментальная работа «Школы-семьи» как фактор формирования и развития личности гражданина-патриота

В статье раскрыто значение экспериментальной работы заведения по гражданскому и патриотическому воспитанию как одного из главных факторов формирования и развития личности ученика современной школы, определены особенности работы «Школы-семьи» по поиску новых путей успешной социализации школьников. Автор статьи делится опытом работы по внедрению в образовательный процесс педагогического наследия В. А. Сухомлинского.

Ключевые слова: «Школа-семья», гражданин, патриот, социализация, педагогическое наследие, личность, нравственные качества.

Olga Marenchuk

Experimental work of the «School-family» as a formation factor and development of the personality of the citizen-patriot

The article reveals the value of the experimental work of the institution of civil and patriotic education as one of the main formation factors and development of the personality of a pupil of the modern school, it were defined the features of the work of the «School-family» for research of a new ways of successful socialization of pupils. The author of the article shares the experience of the introduction in the educational process of V. O. Sukhomlynsky's pedagogical heritage.

Keywords: «School-family», citizen, patriot, socialization, pedagogical heritage, personality, moral qualities.